

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV. Váci-utca 11.
hová minden küldemény intézendő.

TARSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 8 frt
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNP.

Vallásreform és revolúció.

Sajátságos jelenségeket tapasztalunk a mi mozgalmaskorunkban. Azt t. i. hogy valahányszor fejét felüti az antisemitizmus, csak nem mindannyiszor támad egy paralell mozgalom a zsidók kebelében, mely a vallásreformjának szükségét hirdeti.

Nálunk is van ilyenszerű törekvés, csak hogy azok, a kik rendezik nem tudják, mit cselekszenek. Öntudatlan utánzóik külföldi hason irányu törekvéseknek.

És ezek a törekvések, bár a vallás reformja czim alatt működnek, valójában szocialistikus irányzatúak. Előkészítői egy általános nagy társadalmi forradalomnak, a mely már is erős hullámokat vet. Ezek a törekvések, a vallásreform czéje alatt ugyan azt fogják elérni végeredményükben, a mit az antisemitizmus. A kiinduló pont ellentétessége a végeredmény azonosságának egységében találkozik.

Csak nézzük közelebbről az amerikai reformnak programját, mely a november 16-án Pittsburgban tartott rabbi értekezleten abban kulminált, s a melyet mult heti számunkban egész terjedelmében közöltük, hogy többek közt a zsidó pauperizmust is akarja megszüntetni a vagyonnak „arányosabb alapon való“ felosztása által.

Hát az antisemiták tendenciója nem az-e, hogy a vagyon felosztassék „arányosabb alapokon?“ Az antisemitizmus végeredményében nem oda gravitál-e, hogy azért üldözendő a zsidó, mert — sok pénze van? Persze, másképp fejezik ők ezt ki, de a szó, ezt a gondolatot leplezi, eme vagyonfelosztó törekvések eszméjét rejti magában.

Bár különösnek látszik, hogy az antisemitizmussal paralell működő, s annak ellenében indított vallási reformmozgalom az antisemitizmust támogatja, s annak céljait segíti elő, mégis lehetetlen föl nem ismerni, hogy eme vallási reform törekvések a társadalmi rendet felforgató szocializmus iker testvérei.

Miért? Azért, mert a vallást akarván reformálni,

azokat a tradicziókat ingatják meg, a melyek történelmi folytonossága által a jogrend megszilárdításának, a társadalmi erkölcsök biztonságának és teremtő erejének hathatós támaszai.

Eme — a történelmi folytonosság alapján álló tradicziók megingatására iránylott minden törekvés tehát a szocialisztikus irányzatú forradalom legbiztosabb előmunkálója.

Igen természetesen. Hiszen ezekben a tradicziókban a jogrend s a társadalmi morál és mindaz van megtámadva, a melyet eme hagyományok képviselnek. A vallási reformátorok tehát nem tudják, minő tüzrel játszanak, mikor a vallást bolygatják. Ugy tesznek, mint a gyermekek a katonásdi játékkal: tréfára veszik, tetszik nekik a mulatság, míg aztán felnövéen, a tréfás harczból komoly, elkeseredett, vérengző csata lesz. A tréfás katonából valódi katona, ölni kész fegyverrel.

És ebből aztán nincs visszatérés. Ha a vallási reform emlegetésével majd a nép hitét megrendítették a hagyománykincsét feldúlták, ha ezzel az erkölcsi rendet aláásták és megmételtyezték, következik egy magából kivetkezett, morális érzületet hiányoló vad küzdelem, mely vagyont rabol, jogrendet tipor semmivé, társadalmat forgat fel. Akkor, ha ez a forduló pont áll majd be, a fékevesztett szenvedélyeket többé megzabolázni nem lehet. Hasztalan fogják mondani, nem azt akartam én, nem így akartam én! Igen is ezt akarták és ezt akarják, de öntudatlanul akarják. Az antiszemizmussal akarnak szembe állani, de a végén az antiszemizmussal keverődnek össze s a vagyonfelosztás forradalmában egyesülnek. Az éjszakai pólus a déli sarkkal ölelkezik.

A vallási reform hangzatos — tetszetős jelszó, de ez az első szó pehely ahhoz a lavinához, ahhoz a hegytetőről meginduló hógörgeteghez, a melyik, mikor a völgybe ér, feltartóztatlan rohanásában maga alá sodor mindent, megsemmisít mindent, ami jog, erkölcs, becsület, tisztesség, morál s a mi szorgalmas munka gyümölcse. A vallási reform tetszetős jelszó lehet tudatlanok szemében, de olyan mint

az alma, melynek külső szépsége a gyümölcs belsőt möhön faló férget rejti magában.

A vallási reform a legveszedelmesebb antiszemitizmus. Ezt gendölik meg, a kik vakon rohannak a szocializmus örvényébe, hogy a reformatori nagyság olcsó dicsőségével és nimbusával övedzék magukat. A vallási reform, az a forradalom.

Mendelssohn Mózes

— halálának 100. évfordulójához. —

Mendelssohn 1786. január havában halt meg. Meghült, midőn kiadójához kéziratot vitt, melyben nemrég elhunyt barátját, Lessinget védelmezte, a halála után ellene intézett támadások ellen. A gyászhir egész Németországban a legélénkebb részvétet keltette.

Barátai és ellenségei megegyeznek abban, hogy nagy szellem, nemes és előkelő ember volt. Ha kortársai közül többen félre is ismerték és félre is értették, a mint az megtörténik mindenkivel, ki új utakon halad, új eszméket pendit meg, a történelem mégis elismeri róla, hogy hatalmas megszabadítója volt népének, mint bölcsész és esztetikus ideális szellem, kiváló tudós és a német felvilágosodottság buzgó előharczósa volt tudományban, művészetben és irodalomban egyaránt.

Irodalmi tevékenysége igen sok oldalu volt. Alkotásainak leggazdagabb gyümölcseit a szentírásból, a zsoltárokból, a Mózes öt könyvéből és számos más héber művekből eszközölt fordításai képezték, melyek a zsidók előtt megnyitották és egyengették az utat a németiséghez és a

német irodalomhoz. Ez az irodalmi működés, habár nem eredeti, marad életének legnagyobb tette.

Ha sokan nem is értették egyet azzal a felfogással, mely Mendelssohn e műveinek alapját képezte, kortársai közül a legkiválóbbak és legnemesebbek örvendetes megelégedéssel üdvözölték e munkásságát, buzdították és a zsidóságnak mindig tisztelnie kell őt, ki meghozta részére a gondolkodás szabadságát és megvetette az alapot, melyen szellemileg tovább fejlődhetik. Mendelssohn nem volt reformátor, abban az értelemben, a ki megsemmisíti a fennállót, hogy helyet teremtsen az ujnak, hanem uttörő civilizátor a szó legnemesebb értelmében.

Szorosan és szigoruan ragaszkodott ahhoz a hagyományos rituális törvényhez, mely némelyek véleménye szerint békó a zsidóságon, mások szerint pedig szilárd oszlopa. Még nincs eldöntve, vajjon azoknak van-e igazuk, a kik a zsidóság tradícióját vagy szellemét tartják kitarításuk és szívósságuk alapjának. Mendelssohn a tradíció hiveihez tartozott, szigoruan ragaszkodott a legcsekélyebb szertartáshoz, és így nem a zsidóság reformátora, hanem germanizátora volt.

Fordításai kitűnőek és méltó helyet foglalnak el ezek mellett, Fedon, Jeruzsálem és a Reggeli órák című művei, melyekben a lélek halhatatlanságával és Isten létezésével foglalkozik. E művek a Baumgarten-Leibnitz-féle bölcsészet rendszeréhez sorakoztak, a melyből, mint a 18. század fénylő csillaga, Kant erkölcs-bölcsészete keletkezett. Mendelssohn, mint bölcsész, nem volt eredeti, de ez nem akadályozta, hogy jelentékeny befolyást ne gyakoroljon. Erdmann A. filozófiai alapvonalok című művében Mendelssohn és társai jellemzésénél felhozza, hogy jelentékeny hatást gyakoroltak.

Lessinghez benső viszony fűzte, Kanttal szívélyes

T Á R C Z A .

V é g s z ó

— a Tanulmányok cz. tárczacikk sorozathoz. —

Múlt héten fejeztünk be egy hosszabb tanulmányt, melynek czélja volt kimutatni, hogy a zsidó a magyar irodalomban mily szerepet játszik. A kutatás sok keserű tapasztalás mellett néhány fényes pontot is nyújtott, melyek bizony mi tagadás, megörvendeztették a sötét leírásokhoz szoktatott szemünket. A zsidó jellemét a magyar írók nagyobb része félreismerte és e félreismerés nagyobbára félreértésből vagy roszakaratból eredt. Azok az írók és költők, kik az áramlat ellen is merészelték úszni és a kik az objektív igazságot mindenek fölött állónak tekintették, az igazi nagy költők, kik az emberi lélek titkait kifürkészik és az emberi kebel mélyébe hatolnak, rendszerint nem csatlakoztak a zsidóellenes táborhoz, hanem ellenkezőleg a zsidóban mindenkor találtak rokonszenves vonásokat, melyeknél fogva kiméletet és részvétet érdemelt. Az igazi költők tudják, hogy az üldözés, gyanúsítás milyen változásokat képes előidézni az emberi lélekben és nem követelték, hogy a zsidó jobb legyen a többi embernél

Tárczacikk-sorozatunk a multa tekintett vissza és miután azt kellőleg méltattuk, a jelen irodalmi viszonyokra akarunk egy pillantást vetni, hogy feltüntessük mai helyzetünket a magyar irodalomban.

Midőn ezt tesszük, lehetetlen első sorban nem utalni arra, hogy a magyar irodalom munkásai közt mai nap már számos zsidó van, kik érzelmre és hazafias szellemre nézve a nem zsidó írók bármelyikével vetélkedhetnek. De mindazáltal nem valósult az a feltevés, hogy a közös munka a közös czél kiengesztelendi azt az animozitást, mely a nem zsidó írók és költők műveiből a szegény zsidóság fejére szórja villámait. Helyzetünk nem javult és ha zsidó író hallatja elfogulatlan szavát, tulharsogja őt a zsidóellenes tollforgatók ezerfejű bandája.

Ujabban főleg a sajtó csinált legtöbb zajt. Mint a gomba eső után, úgy termettek az antiszemita folyóiratok és az írók egymást tullicizálták gyűlöletes kifakadásokkal a zsidók ellen.

A vidék csak úgy hemzseg antiszemita lapoktól és a fővárosban zsidó magyar polgárok mellett igazságos hangon irni egyértelmű az árulással.

Nemrég beszélte el nekem egy hirlapíró, hogy ő szívesen engedett volna szíve sugallatának, annál is inkább, mert valóban dicséretreméltó dolgot kellett volna írnia egy zsidóról, a ki a fővárosba valamely bérlet miatt folyamodott, de nem merészelt igazságérzetének kifejezést adni, mert kollegái nyomban azzal gyanúsították volna, hogy meg lett vesztegetve a zsidótól.

Tehát már odáig mennek, hogy el sem képzelhetik, miszerint a zsidó vesztegetés nélkül igazaihoz juthatna.

baráti viszonyban élt egész haláláig. 1863-ban mindketten versenyeztek az akadémia díjáért és Mendelsson volt a győztes. A bizonyítás teoriájáról írt műve lőn a díjjal ki-tüntetve.

Hogy Kant azután mennyire tulszárnyalta őt és mind aokat, kik előtte vagy vele egy korban működtek, ösmeretes. De a stilus tekintetében nem érte el Mendelssohnt; a berlini bölcészek egyik főérdeme a világos, szép stilus és az a példa, melyet Mendelssohn ez irányban adott, valóban gyümölcsözőnek bizonyult. Mendelssohn bebizonyította, hogy alaposág és világosság igen jól összeegyeztethetők és ezáltal iratait kommentár nélkül, szélesebb köröknek is hozzáférhetővé tette.

Mendelssohn azonban nemcsak mint tudós, hanem magányviszonyaiban is igen érdekes megfigyelésekre alkalmas ad.

Mind szegény fiu került Dessauból Berlinbe, hová követte tanítóját, Fränkel rabbit, kit főrabbinak választott meg a berlini zsidó hitközség. Kicsiny, idomtalan szegény fiu volt, így került Berlinbe. Szegénység, éhség és nyomor volt osztályrésze az első években és azon a darab kenyéren, melyet hetenkint megvásárolt, vonalakkal jelölte meg hogy mennyit szabad ennie egy napon, hogy a hét végéig el ne fogyjon egyedüli csesége. Nyomorgott, éhezett és tanult.

S e nehéz küzdelmek közepette nem hagyta el a szorgalom, a tudományszomj a szegény zsidó fiut, oly időben, midőn a zsidókat a más vallásuak nem tartották magokhoz hasonló lényeknek és kinevették azt, ki mivelődés-képesnek tartotta őket. Természetesen tanulmánya csak autodidaktikus volt és maradt, de azért alapos és csak mikor németül kezdett tanulni, akkor nyitak meg előtte lassm és lassan az utak, melyeken oly távoli czélokig tu-

Az antiszemita hangulat állandosításához főleg a fővárosi élelzapok járulnak, melyek nemesak karrikaturákat csinálnak a zsidóból, hanem ijesztő monstrumokat. A „Bolond Istok“ egész számában nem találunk néha egyebet kimondhatatlanul ostoba zsidóellenes czélzásoknál. Nincs az az irodalmi füles, aki elég elmésnek ne tartaná magát a zsidó „kiviezelésére.“

Az Üstökös ellen az utóbbi időben panaszkodunk nincs Helyes irányba terelte lapját a szerkesztő és felhagyott zsidófalásával. Megbocsátjuk neki multját jelene miatt.

A Borszem Jankót harmadik helyen említjük, bár humorisztikus irodalmunkban őt illeti az első hely. A szellemdús lapot bizonyára ismerik olvasóink. Az egyedüli élelzap, melynek antiszemitaság nem a kenyere. A B. J. az igazi magyar humor ápolója. S habár van egy alakja a „Zizesbeiszer“, melynek csunya mondásai igen gyakran visszatehetszést szülnek, de ezek korántsem akarnak ártani a zsidó magyaroknak hanem ártanak magának a lapnak, mely a „Zizesbeiszer“ olvasása után azt a lenyomást teszi, mint mikor egy beethoveni zenemű után közvetlenül a kintornás „der Wenzel kommt“ című kompozícióját hallauók.

Végül megemlítjük itt az újévkor megindult „Urambátyám“ című élellapot, mely daczára, hogy már a mutatványszáma is megjelent, azért még sem csinált eddig antiszemita viczet.

H—g.

dott előre hatolni, hogy Lessing így írhatott róla: „Már látom őt, mint nemzetének büszkeségét, ha ugyan hitsorsosai, kik mindenkor üldözték a hozzá hasonlókat, nem fogják szárnyát szegni.“ De Lessing azuttal igaztalanul zádolta Mendelssohn hitsorsosait és Mendelssohn Mózes a sok nehézség és akadály daczára megvalósította Lessing jóslatát, büszksége lett nemzetének.

Mendelssohn fáradhatatlanul hatolt előre a tudományok utján. Megismerkedett néhány zsidó orvossal, és ezek egyike, dr. Kiss, a latin nyelvben oktatta. De olthatatlan tudományszomját nem igen elégithette ki. „Sohasem voltam egyetemen, kollégiumra sem jártam soha, s ez volt reám nézve a legnagyobb nehézségek egyike, mert minden ismeretet megfeszített munkássággal és saját szorgalommal kellett megszereznem.“

1750-ben változás állott be viszonyaiban. El kellett magát határoznia, hogy oly foglalkozást keressen, a melyből megélhessen, mert örökké nem éhezhetett, és filozófiából sem élhetett meg. Nevelőnek állott be egy gazdag selyemárugyárhoz. Ezzel véget ért Mendelssohnra nézve a nélkülözés és a nyomor, és teljes mértékben kielégithette tudományszomját. Foglalkozott matematikával és filológiával, és első sorban kedvencz tudományával, a filozófiával. Nem rendszeresen járt el, hanem azt buvárolta, a mi felköltötte érdeklődését, és valóban oly lángelme és oly fézyes tehetség kellett hozzá, mint az övé volt, hogy megvilágítsa a magába felszedett khaoszt.

Nicolai már akkor figyelmesse lett reá és munkatársul vette maga mellé a Litterarische Briefe szerkesztésénél. Mendelssohn ekkor dolgozott együtt Lessinggel, kivel sakkjáték alkalmával ismerkedett meg és a kivel igen rokonszenvezett. A zsidók cz. iránydarabja miatt. Ez az időpont, melytől kezdve Mendelssohnt szélesebb körben kezdték ismerni.

A német esztetikának ő volt az első előharczosa. A feltétlenül idealisztikus irányt képviselte. Lessing Mendelssohn tanítványának vallja magát az esztetikában és a Laokoonban Mendelssohn elvei gyökereznek.

S mennél inkább nőtt Mendelssohn jelentősége, annál inkább szaporodtak előkelő ismeretségei, sőt még Nagy Frigyes potsdami asztaltársaságban is megfordult, a hol képviselve volt Maupertius és d'Argeus is.

Hogy a megélhetés kérdését végleg megoldja, a kereskedői pályára adta magát és mint könyvvezető működött ama gyáros házában, hová mint nevelő került. Új állása elég jól jövedelmezett. Mendelssohn egy szegény, de szeretetre méltó hamburgi leányt vett nőül.

Miután az anyagi gondokkal nem kellett küzdenie, még nagy buzgalommal élhetett a tudományoknak, folytathatta munkálatait, és talán épp a kereskedői pálya volt az, mely irodalmi alkotásainak oly egységes jelleget, oly pregnáns stilust kölcsönzött. Volt benne elég bátorság arra is, hogy megtámadja Nagy Frigyes francziát] utánzó modorát, és irodalmi leveleiben kérlelhetlenül bírálta a nagy király költeményeit. Ennélfogva felszólítást kapott, hogy egy szombat estén Sanssouciban megjelenjék, és el is ment oda, miután a rabbinustól engedélyt kért, hogy szombaton kocsin mehessen.

Midőn Potsdamban felelősségre vonatott bírálataiért, a következőleg védekezett: „A ki verseket csinál, kuglizik és ha kuglizik, legyen bár király vagy paraszt, el kell tűrnie, hogy a bábukat állító gyerek, megmondja neki, hogy mint játszik.“ A válasz tetszett a királynak és Mendelssohn elkobzott irodalmi leveleit ismét kiadták.

*

Az orsz. rabbiképző intézet önképző köre folyó hó 4-én tartotta a Mendelssohn Mózes halálának 100-ik évfor-

dulója alkalmából rendezett díszgyűlést. Az emelkedett ünnepély Friedmann M. főkantortanár ur egy gyásydalának eléneklésével vette kezdetét. Kecskeméti Lipót ifj. elnök szép beszédben emlékezett meg a nagy férfiről, kinek szelleme korlátlanul uralkodott népe fölött, ecsetelte annak századokra kiható működését, érdemét a zsidóság körül. Most dr. Herzog Manó jellemezte szép értekezésben Mendelssohn bibliafordítását, kiemelte a küzdelmeket, melyek érette és ellene viseltettek. Majd Spira Jakab olvasta föl sikerült fordítását Mendelssohn Jeruzsáleméből. Blau Lajos Mendelssohn és Lessing barátai viszonyát ecsetelte szépen és meghatóan. — Cziegler Ignác szavalata Lessing „Bölcs Náthán“-jából (a három gyűrű meséje) nagy hatást keltett. A szép és Mendelssohn emlékéhez valóban méltó ünnepélyt, a melyon számos és díszes közönség jelent meg, a himnusz eléneklése zárta be.

Válasz Deutsch Henrik képezd. igazgató úrnak.*)

Tekintetes szerkesztő úr! Az Egyenlőség m. é. decz. 27-iki számában megjelent Deutsch Henrik képezdei igazgató úrnak nyílt levele az általam fordított imakönyvre vonatkozó oly állításokat tartalmaz, melyek némi helyreigazításra szorulnak.

A bizottság, melyet a pesti izr. hitközség az ifjúsági istentiszteletre szerkesztendő imakönyv ügyében kiküldött, múlt év június havában elhatározta, hogy az említett imakönyv magyar szövegéhez Deutsch Henrik ur imafordításai vétessenek alapul, hogy továbbá a szerző azoknak a nevezett célra való átengedésére megkerestessék. Ez utóbbi meg is történt egy föltűnően udvarias, a szóban forgó fordítást „fölmulthatlan tökéletességű“-nek nevező levélben, melyet Deutsch úr szintén közzé tett. — Az igazgató ur, úgy látszik, e levél roppant dicsérére miatt nem vette észre, hogy abban az imafordításokat csakis alapul vétetni ohajtják; pedig épen ezen kitételnek megfelelőleg lettem én a hitk. előjáróság által megbizva, hogy az alkalmazandó szöveget átnézzem, esetleg javítsam vagy megváltoztassam. Eljártam ezen megbízatásomban, átnéztem a fordítást, azt azonban a mi céljainkra nézve oly kevésbé használhatónak találtam, hogy kényszerítve láttam magamat a hitk. előjáróságnak jelentést tenni azon értelemben, mely szerint a rendelkezésemre bocsátott szöveg csak csekély részben alkalmazható változatlanul, legnagyobb részt pedig lényeges átalakítást vagy mással való helyettesítést szükségessé tesz. Így készült aztán az ifjúsági imakönyv magyar szövege. Ha még most fölemlitem, hogy a hitközség e könyv kiadásával Zilahy urat bizta meg, előadtam annak egész történetét.

Én köszönettel említettem, hogy Deutsch ur imafordításait sok helyütt használtam. E köszönetet Deutsch ur visszautasítja, minthogy én tőle semmit se kértem, ő nekem semmit sem adott, a mi teljesen igaz. De egyrészt az általa adott engedélynek, minthogy a hitközség, mint olyan, irodalmilag nem működik, csak én vehettem hasznát, mint a hitközség megbízottja; másrészt pedig tény, és én tulajdonképen ezt tartottam szemem előtt, hogy az igazgató ur nem jelentéktelen érdemet szerzett magának az ő imafordításai által. Ezen elvitathatlan érdemekről köszönettel kell megemlékezni ott, a hol magyar imafordítá-

sainkról van szó; ha ő ezt visszautasítja, ez csak tulságos szerénységének jeléül vehető.

Az igazgató ur idézi továbbá az előszó szavait, melyek szerint ő a fordítást „a hitközség megkeresésére . . . maga föl is ajánlotta“; mégis szükségesnek tartotta bizonyítani, hogy nem ő maga ajánlotta föl, hanem a hitközség volt az, a ki őt „szépen fölkérte“. Természetes, hogy annak bizonyítására alkalmas a megkereső levél közzététele, melynek tulságos udvariasságát ő valószínűleg beható tanulmányon alapuló bírálatnak vette, mi által teljesen érthető az ő kérdése, hogy ki jogosított engem föl arra, hogy egyes imákat „módosítva“ fordítsak? E kérdést nem lehet komolyan venni, ép oly kevésbé azt a szemrehányást, hogy még többet változtattam az ő fordításán, mint a szent szövegen, a melyből a 104. lapon hat szó hiányzik. Ez utóbbi miatt hamis szerkesztéssel vádolni, nem nagy igazságszeretetről tanuskodik; szembetűnő, hogy ez csak a correcturát terheli, tehát nem hozzám tartozik. Különben visszaadhatom az igazgató úrnak a vádat négyszeresen, mert én az ő imakönyvében négy ilyen hamis szerkesztésre bukkantam. Bár nem rövidítette a szöveget, de megtoldotta a mi egyre megy. A 334. lapon öt szóval van több, a 345.-en négy szóval, szintugy a 383-on öt szóval és egy helyütt négy szóval, és mindez még a negyedik kiadásban is. Mindemnek daczára nem vádoló az igazgató urat hamis szerkesztéssel, ámbár több joggal tehetném; ő is talán csak azért emelte ellenem e vádat hogy ez alkalommal az ő fordítását és a kanóni szöveget ugymint a tényleg azon és állítólag ezen is elkövetett változtatásokat egy mértékkel mérendőknek nyilvánítsa. No, már a mi engem illet, én nem tulajdonítok az ő fordításának kánon-szerű jelentőséget.

Venio nunc ad fortissimum. Azt állítja Deutsch ur, hogy én nemcsak az imarészek, hanem a szentírási szakaszok és versek legnagyobb részét „lemásoltam“. Ez mindkettőre nézve alaptalan. Ebből csak annyi igaz, hogy néhány imarészt és a szentírási szakaszokból a „Semá“-t igen csekély változásokkal vettem át, támaszkodva épen a Deutsch ur által a hitközségnek adott engedélyre. Hogy ő e változtatásokért nem vállal felelősséget, az nem lényeges. Részemről nem viselhettem volna el a felelősséget, ha az ifjúsági imakönyvben bizonyos mondások találtak volna helyet, melyek közül néhányat mintegy izlettetőül bemutatni bátor vagyok. A 34. lapon olvasható „A legfelségsébbet tevéen oltalmazódu, baj nem érend téged“, a 43-on „öltözködik az Örökkévaló“, a 45-en „és nagyon tartja vissza (t. i. Isten) haragját és fel nem gerjeszti minden haragját soha“, a 49-en „az Örökkévaló egyedül azokat, kik tőle félnek, akarja“, a 65-en „a föbölcsességű Isten“. Igen számosan fordulnak elő ilyenek, mint pl. a 79. lapon „és ne hagyj pirulnunk el“ vagy a 73-on „Ki kedvedet talál az életben. Legjellemezőbbek azonban a következők: „és belássa minden képződmény, hogy Te képezted“, 352. „nyugodjanak azon a Te neved szentesítői“, 353. „a kezdetben lévő teremtmények rettegtek előtted, midőn kinyilatkoztál a Szinai hegyén“. 359. „mind nyilván- és tudvalevő ellőtted, egy pillantással látván végig minden nemzedéken“, 354. l. De nem fárasztom tovább az olvasót, a fölhozott példák elegendők az én igazolásomra.

Mindazonáltal elismerem készségesen, hogy D. igazgató ur fordításai közül némelyek igen gondosan, sőt egyes részek jó ízléssel és igen szépen vannak fordítva; az ezek és az előbb felsorolt példák közt mutatkozó ellentétet megmagyarázni nem tartozik hozzám.

Az igazgató urat csak még annak megfontolására kérem, hogy az erőltetett vádaskodás sem nekem, sem pedig neki előnyére nem válik és csak alkalmat nyújt azok-

*) Adjuk az alanti sorokat a szerkesztői tárgyilagosság azon elvénél fogva, melyszerint a megtámadott félnek alkalom nyújtassék a védelkezésre. Mi részünkről nem elegyedünk a polémiába, mert meg vagyunk győződve, hogy a felek nélkülünk is képesek a jelen nyilatkozat után netán még fennmaradó differenciákat kiegyenlíteni.

nak, a kik felekezetünket nem szeretik, hogy érzelmeiket jogosultaknak tekinthessék.

Azon kéréssel, hogy tek. szekerestő ur fölszólalásomnak becses lapjában tért engedni sziveskedjék, maradtam kiváló tisztelettel.

Budapesten, 1886. jan. hó 5-én.

Schön Dávid,
hittanár,

Olvasóinkhoz!

Lapunk január elsején az **ötödik** évfolyamba lépett. Négy éve, hogy ernyedetlen buzgalommal és önfeláldozó kitartással küzdünk ügyünk igazságáért.

Megelégedéssel, sőt büszkességgel állithatjuk, hogy működésünket olyan rendkívüli siker koronázta, minővel zsidó felekezeti hirlap eddig nem dicsekedhetett.

E sikert egyrészt munkatársaink közreműködésének, de másrészt előfizetőink hathatós támogatásának is köszönhetjük. És mikor e támogatást a jövőre kérjük, esedezünk egyuttal a lap terjesztése érdekében is mindent megtenni; mert minél szélesebb egy lap olvasóköre, annál nagyobb hatást képes gyakorolni.

A szerkesztőség.

Azon t. előfizetők részére, kiknek előfizetésük január hó elsején lejárt, azzal a kérelemmel járulunk, hogy a megrendeléseket mielőbb megújítani méltóztassanak.

Az „EGYENLŐSÉG“

előfizetési feltételei:

Egész évre házhoz küldve	8 frt.
Félévre	4 „
Negyedévre	2 „

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (IV. ker., váczi-utcza 11. sz. küldendők.)

A kiadóhivatal.

H I R E K.

— **Jókai Mór Vereschagin képeiről.** A következő sorokat vettük: Jókainak Vereschagin képeiről közölt cikkekhez sem theologiai sem tudományos szempontból hozzászólni se jogunk se kedvünk nem lehet, a mennyiben a kérdés egyik oldalát a róm. kath. főpapság, a másikat pedig fényes nevű irónk Jókai Mór megvilágították. — De igenis kötelességünk a nagy költőnek zsidó törvényre történt hivatkozására vonatkozólag kinyilatkoztatni, hogy az általa idézett evangelista azon állítása, mely szerint a zsidó törvények értelmében egy bizonyos elválási okot csak özvegy férfinak volt szabad

felhozni a második házassága alkalmával, valamint az, hogy a mely vőlegény első házasságánál tett e miatt panaszt, elválhatott ugyan, de előbb szíjjal megkorbácsoltatott — tévedésen alapszik. Mózes V. könyvének 22. szakasza, 13—19. verseiben ugyanis az állittatik: Ha egy férfi nősült és elválási szándékból nejét szüztelességgel vádolja, a bíróság előtt azonban a vád hamis volta bizonyult be, a férfi nemcsak azúttal, hanem soha életében e nőtől el nem válhatik, sőt büntetésül pénzbírsággal is sújtatik és azonkívül testileg fenytetik. E megfenytés, a traditio szerint, igaz, megkorbácsoltatásból állott. De nem áll az, hogy az első és második házasság között különbség volna, hanem ép az ellenkező áll, hogy t. i. nem válhat el soha. — Midőn ezt, Mózes törvényének helyes értelmezése érdekében megjegyezni kötelességünknek tartjuk, nem lehet szándékunk az idézett evangelista által felhozott tényállást kétségbe vonni, csak azt akarván kiemelni, hogy a törvény melyre hivatkozik, nem zsidó, hanem idegen forrásból merített, a mennyiben Jeruzsálem az evangelisták korában római uralom alatt lévén, a zsidótörvényt nem igen respektálták, sőt a bíróságok egész törvénykezése római törvényeken alapult. Ezt bizonyítja legjobban a keresztrefeszítés büntetés neme, mely nemcsak, hogy nem zsidó eredetű halálos büntetés, de a zsidó törvény szerint szigoruan tiltva van. Római szokás volt ez is, mint lehetett a fentebbi is, de Mózes törvényei között sem az egyiknek sem a másiknak helye nincsen. — S.-A.-Ujhely, január 6.

Friedliebér.

— **Máté Szalkáról írják nekünk:** a mszalkai anyakönyvi kerülethez tartozó 26 község mult hó 27-én tartotta gyűlését itt Mszalkán, mint az anyakönyvi kerület székhelyén. Az egyes hitközségek egykettőnek kivételével mind képviselve voltak 2—3, sőt több tag által, úgy hogy míg némely helyen méltó panasz tárgyát képezte az ügy iránti közönyösség; nálunk épp az ellenkező állott. De sajnálatos kell kijelentem, hogy a legtöbbről ellehet mondani, hogy nem volt tisztában a napi renden levő tárggyal, czéljával, csak egygyel igen tisztába volt már oda haza, hogy: kézzel-lábbal opponálni fog. A gyűlést Szalkay Sándor, helybeli nagybirtokos vezette böles tapintattal és kellő erélylyel. Egy teljesen kimerítő, szabatos, szónoki vervvvel előadott beszédben tájékoztatta az egybegyűlteket a gyűlés czélja, tendenciája iránt, mely — és ezt különösen hangsúlyozta — nem akar hitelvi dolgokba legkevésbé sem elegyedni, sőt kéri a jelenlevőket, hogy tartózkodjanak az ilyen ide nem tartozó dolgok belevonásától. De beszéltessek meg kellőleg a dolog tárgya, mely kizárólag csakis az anyakönyvvezető díjának megállapításában kulminál. Minthogy személyisége kérdés tárgyát ugysem képezheti, mivel illetékes oldalról kizárólag csakis a helybeli rabbi: Liebermann lett kitüntetve, mint olyan, ki a területben anyakönyvet a törvény legszigorubb kivanalmának megfelelőleg vezetni tudja, vezetvén azt már 10—15 éve minden hatóság teljes megelégedésére. Nem állhatok ellent annak, hogy föl ne emlitem a jelenvolt szolgabíró szavait Liebermann rabbi urra nézve, azt mondván ugyanis, hogy: pontosabb anyakönyvvezető talán kettő sincs az országban, mert pontosabb már nem lehet. De alig, hogy megnyitották az általános hozzászólhatás sorompóját, kitört a vihar, még pedig két irányban: az egyik rész — s ez a nagyobb volt — semmit sem akart tudni arról, hogy ők Szalkához legyenek csatolva,

mert ők orthodoxok, míg Szalka nyíltan bevallott status-quo, az ellenzék kisebb kontingente a Lieberman személyét kifogásolta; a min nagyon csodálkozom, mert kifogást az ő fenkölt, kiváló személye ellen csak a roszakarat tehet. Peesze, hogy ilyen körülmények között a gyűlés semmi eredményre nem vezetett. Az eredmény s illetőleg eredménytelenség végre is az lett, hogy az egész ügy a világi hatóság körébe utaltatott.

— **A magyar írók könyvkiadó egyesülete.** Ilyen czim alatt akarnak a fővárosban egy vállalatot alapítani, melynek állítólagos célja az lenne, „hogy az író egész odaadással teljesítse szellemi érdekeinknek megfelelő eszményi feladatát.“ Pompás szavak, de a kommentár, melyet egy a bukás szélén álló helybeli antiszemita lap hozzá irt még pompásabb. Az érintett szenny lap ugyan azt állítja, hogy ez írói egyesületnek főczélja az volna, hogy csakis keresztény íróknak könnyíttessék meg a könyvkiadás. Ezzel az embrionális vállalat jellege eléggé körvonalozva van. Hogy a névvel és tehetséggel bíró költők és írók ez irodalmi iparvállalat részvényei után nem áhitóznak, azt elképzelhetni, mert ha mondani vagy írni valójuk lesz, akkor mindig találnak ki dót, és nem kell külön egyesületet alakítani, hogy termékeik napvilágot láthassanak. Az egész tehát csak, a félreismerésenik találkozó helye akar lenni, a hol a tagok kölcsönösen nagy költőknek fogják tekinteni egymást, mint azok a bizonyos cigányok, kik egyszer jó napot csináltak maguknak azzal, hogy egymást „nagyaságos urnak“ czimezték. Mi nem kételkedünk abban, hogy az egyesületet létre hozzák, valamint hogy meg vagyunk győződve arról, hogy számos tagja is lesz; de mit ér az egyesület, tag, vers és próza, ha hiányozni fog a — nervus rerum, a pénz? Vagy talán azt hiszik a vállalkozók, hogy a valódi tehetségek munkájukat és pénzüket mindenféleképpen elfecsérik? Nekünk jobb véleményünk van a valódi tehetségekről.

— **A német vallás és közoktatási miniszter panasza.** Dr. Förszter Bernát dormundi zsidó felekezeti tudós előadást tartott, melyben többek közt azt állítja, hogy Goszler német birodalmi vallás és közoktatásügyi miniszter zsidó származású. A miniszter alig hallotta ez állítást, midőn Förszter ellen fenytő pert indított, a melyet az államügyész el is fogadott azzal az indoklással, hogy a pernek „a közérdekre való tekintettel“ helyt kell adni. Mi azt hisszük, hogy Dr. Förszter védelme nagyon könnyű lesz. Csak Jézusra kell hivatkoznia a vádlottnak, a ki ellen a panaszos miniszternek bizonyára nem lesz kifogása. Már pedig, kinek Istene zsidó származású, azt, hogy őt magát is zsidószármazásúnak mondják, becületsértésnek venni nemcsak nem szabad, de istenkáromlást is követ el, ha mégis annak veszi.

— **Mezőtúrról** írják nekünk: Tek. szerkesztő ur! Folyó hó 6-án, azaz szerdán volt a helybeli izr. ütköztség elnökválasztása, mely alkalommal a köztiszteletben álló Schreiber Pál urat Lövinger Izsák volt eddigi elnök ellen 40 szótöbbséggel választották meg. Az új elnök iránti lelkesedés általános. Mindenki várja, hogy tapintatos és ügyes kezei virágzásnak fogják indítani hitközségünket, melyben bizony igen sok változtatni való van. Azon haza-

fias szellem, mely elnökünk minden tényét jellemzi, méltán engedi azt a következtetést, hogy hitközségünk intelligenciája szívesen meg fogja ragadni az alkalmat, hogy Schreiber urat törekvéseiben támogassa. *M. F.*

— **Pétervárból** a következő híreket vettük: A varsói kormányzó közbenjárása folytán az orosz vasuti igazgatóságok a Német- és Osztrákországból kiutasított orosz alattvalóknak díjmentes utazást engedélyeztek, hogy Oroszországba visszatérhessenek. A kiűzöttek közt számos zsidó is van, kikre nézve a varsói kormányzó kivételt nem tett. Jellemző az orosz viszonyokra, hogy míg egyik tartományban a kormányzó emberségesebb gondolkodása folytán a zsidók türhető helyzetben vannak, addig a másikkban a legkegyetlenebbül üldöztetnek. Egyik tartományban minden szabadságot élveznek, a másikkban minden emberi jogtól meg vannak fosztva. Ugyancsak Varsóból írják, hogy a Roszky hevrei cz. zsidó érdekű orosz nyelvű hetilap újévtől kezdve Dr. Krater szerkesztése mellett héber betűkkel fog megjelenni, még pedig naponta, a mi kétségtelenül első eset a zsidó zornalisztika annálisaiban.

— **Izraelita ösztöndíjak.** Az országos magyar izraelita ösztöndíjgyűlés részéről következő ösztöndíjakra pályázat hirdettetik: a báró Eötvös József-féle 200 frtos ösztöndíjra, a báró Popper Lipót-féle 100 frtos ösztöndíjra, a dr. Oesterreicher Ede-féle 100 frtos ösztöndíjra, a Fochs M. L.-fél 100 frtos ösztöndíjra, a Fochs Johanna-féle 100 frtos ösztöndíjra, a Schreiber Mór és Ernesztina-féle 100 frtos ösztöndíjra, a Sternthal Arthur-féle 100 frtos ösztöndíjra, a Neumann Julia és Neumann Miksa-féle 100 frtos ösztöndíjra, a Sváb Lőrincz-féle 100 frtos ösztöndíjra, a Schvarcz Ábrahám-féle 100 frtos ösztöndíjra, a Kohn Salamon és Jozsefa-féle 100 frtos ösztöndíjra, a dr. Rózsay-féle 100 frtos ösztöndíjra; tizenhat 100—100 frtos egyleti ösztöndíjra, mely utóbbi közül öt esetleg 50—50 frtos ösztöndíjban fog adományoztatni. Pályázhatnak szegény zsidó vallású magyar tanulók, kik Magyarország valamely magasabb tanintézetén szorgalom s jó erkölcs által kitűnnek. Ily magasabb tanintézetekül ez alkalommal kijelöltetnek: az egyetem, a müegyetem, s az országos rabbiképző-intézet. Szigorlók szintén pályázhatnak ösztöndíjért. Pályázók születési s hiteles szegénységi, nem különben tanulmányi, különösen a folyó tanévben már tett előmenetelükről szóló bizonyítványokat tartoznak folyamodványukhoz csatolni, minthogy azok különben tekintetbe vehetők nem lesznek. A szükséges bizonylatokkal ellátott sajátkezűleg irt pályázati kérvények — melyekben kitüntető még az is, hogy az illető más oldalról és honnan részdíj-e ösztöndíjban, és hogy ezen egyletnél nyert-e már ösztöndíjat — folyó évi január hó 31-ik napjáig az egylet titkárához Simon József ügyvéd úrhoz (Budapest, V., Fürdő-utca 10. sz.) bérmentesen küldendők.

— **New-Yorkból** azt a tudósítást vettük, hogy a pittsburgi reformok nem igen találtak termékeny talajra. Az északamerikai zsidó felekezeti lapok közül egy sem járul a pittsburgi reformmúhoz, hanem ellenkezőleg visszatartják a rabbi gyűlés rezolúcióját. Azon felül még számos amerikai rabbi is nyilatkozott már e reformok ellen, mint a melyek a zsidóságot eredeti jellegétől megfosztaná, holott ép ez a jelleg az, a mi kitartást, szívósságot nyújt azon elvek melletti küzdelemre, melyeket a zsidóságnak megvalósítana kell. A reformellenes rabbik között meg-

említjük Dr. Spoldot és Hochheimert, mind a kettő baltimorei hitszonokok, kik nyilvánosan protestáltak a reform ellen.

— **Pirotból** írják: A bulgároknak e városba történt bevonulása alkalmából, tudvalevőleg fosztogatások és rablások fordultak elő, melyekről az antiszemita sajtó azt hisztelte, hogy e támadásoknak zsidóellenes jellegük volt. Ez állítás azonban hazugságon alapul, mert a bulgár katonák nem pusztítottak sehol sem. A mi rablótámadások eltfordultak, mindmegannyi kizárólag maczedoniai önkénytesek által lettek elkövetve, kik legcsekélyebbet sem törődtek az áldozat felekezetével. A rablásoknak tehát általános jellegük volt és egy maczedoniai katonatiszt, ki a zsványokat vezényelte, mint fogoly hozatott Sofiába, a hol őt megérdemlett büntetésben részesítették.

— **Egy zsidó bankár leánya.** Sayn-Wittgenstein Lajos herceg hét év előtt nőül vett egy zsidó bankárleányt, Lilienthal Amália kisasszonyt. A hercegi család a bankárleányt soha sem fogadta be, s bár Lajos herceg a család feje volt, mindenképen meg akarták keseríteni boldog házasságát. Hogy magukat elzárhassák tőlök, nagy utazásokat tettek, bejárták Palestinát, Egyiptomot, Algirt, Olaszországot. Rómában a herceg lázt kapott s belehalt. Az özvegy nem rég újra férjhez ment, második férjét Reischach bárónak hívják, s a hercegnőből lett báróné most közzé tette emlékiratait. Ez emlékiratokban el van mondva, hogy első férje halála után hogyan bánt vele a hercegi család. Lajos herceg sajátkezüleg irt végrendeletében nejét tette óriási vagyonának örökösövé, megtiltotta vagyonának zár alá vételét, s nejének hagyta egyebek között azt az 50.000 rubelnyi összeget is, melylyel neki Sayn-Wittgenstein Péter herceg tartozott. Az özvegynek első gondja volt férjének, ki a családi sirboltba kívánt temettetni holttestét Saynba vitetni. Három napig utazott a koporsóval, mely egész boldogságát zárta magában, míg Saynba érkezett. Itt azonban Péter herceg lezáratta már az egész vagyont s a kastély kapui is be voltak zárva. Szakadó esőben állott az özvegy a kastély előtt a koporsóval. Hasztalan volt minden könyörgés, nem bocsátották be. A családi sirbolt főbejárata is el volt zárva és lepecsételve. Csupán egy kis oldalbejáraton át volt az hozzáférhető, melyet az özvegy kifalaztatott. De e bejáraton nem vihették a sirboltba a hármast ládába zárt koporsót s így azt a legnagyobb viharban az utcán voltak kénytelenek Sayn egész lakosságának jelenlétében kibontani, hogy a sirboltba a mellék bejáraton, mely a szolgák számára volt készítve, bevihető legyen. Az elhunyt herceg neje lelke egész fájdalommal írja le a borzasztó jelenetet. „Azt kívánám — így ír — hogy tollam karddá változzék át, hogy megboszuljam férjemet, kinek holtteste ily gyalázat áldozata volt és hogy megbüntessem a bakókat.“ Elmondja ezután, hogy a hercegi család megtámadta a végrendeletet s a német bíróságok egy régi feudális törvény alapján kimondták, hogy az elhunyt herceg neje, minthogy nem volt egyenrangú születésére nézve férjével, nem léphet az örökség élvezetébe. A német bíróságok egyuttal, sajátos logikával, az özvegyet azon kölcsönök megfizetésében is elmarasztalták, melyek a birtok karban tartására vétettek föl, de megengedték neki, hogy ezt a címet használhassa: Amalia, Sayn-Wittgenstein, Sayn Lajos herceg özvegye, született Lilienthal. A mire azonban Reischach bárónéknak most már semmi szüksége.

— **Vereschagin szent képei.** A Times bécsi levelezője meglátogatta Vereschagint Bécsben és látogatásáról

lapjának ezeket sürgönyzi: Ma alkalmam volt Veveschagin-nal a Ganglbauer érsek által kárhozott bibliai tárgyú képekről értekezni. Nem szenved kétséget hogy a művész egészen másként fogja fel a keresztény tanokat, mint a legtöbb hívő, legyen az akár katolikus, akár protestáns. Igaz másrészt, hogy ez nem tűnik ki magukból a képekből, noha ezek a képek mint vallásellenesek stigmatizáltak és ennek tulajdonítandó a kiállítás által okozott rendkívüli vallási felháborodás. Akkora ez a felháborodás, hogy Vereschagin elhatározta magát, hogy Budapesten többi képeivel nem állítja ki az annyira kifogásolt festményeket. Ellenben Londonban ezeket is ki fogja állítani, noha eddig még nem sikerült neki céljának teljesen megfelelő helyiséget kibérelni és noha attól tart, hogy Angliában is azzal az egyházi tiltakozással fog találkozni mint Bécsben. A tudósító szerint azonban csak kevés angol ember lesz hajlandó Ganglbauer felfogásához járulni, a ki szerint oly festmények, melyekben a művész komolyan ábrázol reánk maradt könyvekben megirt eseményeket, a nélkül, hogy ábrázolásával szándékosan sérteni akarna, a kiállításától eltiltandók. Vereschagin bibliai képei mint nem vonzó és kevésbé sikerült képek elítélhetők, de az érsek és Ausztriának összes katolikus hierarchiája nem ezeket a képeket, hanem magát a szöveget támadták meg, mely e képeket inspirálta. Vereschagin azt mondta a Times tudósítójának, hogy a képei ellen minap intézett vitriol-merénylet nem egy örült ember agyában szülemlett meg, hanem összeesküvésnek a kifolyása és hogy ő az államügyésznek egy levelet adott át, mely több oly egyént bonyolít ebbe az ügybe, kik kiváló társadalmi állást foglalnak el Bécsben. A tudósító Vereschaginra hárítja a felelőséget ezért a közlésért.

— **A Keiley-ügy.** Az amerikai Egyesült-Államok szenátusában Veszt szenátor mult hó 20-án a Keiley-ügyben egy rezolucziót terjesztett elő, melyben felhívja a szenátust, hogy járuljon hozzá a kormány által elfoglalt álláshoz. A rezoluczió indokolása a következő: „Az Egyesült Államok alkotmánya értelmében a valláskérdés nincs összefüggésben az Egyesült-Államok bármely polgárának kvalifikációjával, mely valamely hivatal vagy bizalmi állás betöltésére képesíti és bár az Egyesült-Államok lakossága őszintén óhajtja a barátságos viszony fentartását Ausztria-Magyarországgal és a többi országokkal, még sem jogosíthat fel egy idegen kormányt sem arra, hogy az ország egyik polgárát a saját vagy a családja vallása miatt valamely hivatal betöltésére alkalmatlannak nyilvánítsa.“ Vest igen dicséretileg nyilatkozott Bayard államtitkárnak ez ügyben tanusított magatartásáról és azt indítványozza, hogy a rezoluczió a külügyi bizottsághoz utasíttassék. Az indítványt elfogadták. Plumb ama meggyőződésének adott kifejezést hogy ez az eset ismét csak azt bizonyítja, hogy az egész diplomáciai szolgálat mily keveset ér és talán elősegíti majd annak beszüntetését. Nem helyesli Keiley nyilatkozatait, melyeket Rómába történt kineveztetése után tett és melyek meggyőzték arról, hogy Keiley nem alkalmas valamely követségi állás betöltésére.

— **A pesti izr. nőegylet** javára rendezendő hangverseny-nyel egybekötött tánczestélynek rendező bizottsági irodája a Hángária-szállóba (I. em. 43.) tétetett át, hol mindazok, kik esetleg meghívót nem kaptak és erre igényt tartanak, azt naponta déli 12—1 óra között átvehetik; ugyanott szolgálatnak ki a belépti jegyek is.

— **Antiszemita izgatás miatt** vette el büntetését több szabadkai suszterinas, kik a zsidók ellen lázító plakátokat ragasztottak a házak falaira. Ez ügyben a pestvidéki kir. törvényszék járt el, mint delegált bíróság és Árky Lászlót, az elsőrendű vádlottat lázadásra való felhívás büntette és más alkalommal elkövetett többrendbeli lopás büntette miatt harmadfél évi fegyházra, Kálmán Jánost és Varga Jánost lázadásra való felhívás büntette miatt 6—6 havi fegyházra ítélte. A kir. tábla ezen ítéletet helybenhagyta. A Curia Árky Lászlóra nézve a büntetést helybenhagyta, azonban 15 hót kitöltöttnek vett. Kálmán és Varga büntetését 2—2 havi fegyházra szállította le.

Szerkesztői üzenetek.

Váradi. Érdekében megtettük a kellő lépéseket. — **F. J. urnak Miskolcz.** A kérdéses lapok elkésve érkeztek, a mit mi magunk is sajnálunk. — **Főt. W. K. urnak.** A szóban forgó szám teljesen elfogyott, különben már első felszólalása alkalmából teljesítettük volna kívánságát. — **Sz. A. urnak. Tamási.** Régi és jó munka. A dolgozatot köszönettel vesszük. — **Felvidéki.** Vén asszony. Ha a kereplője megered, nem áll meg egyhamar. Sohasem lehetett komolyan venni. — **A. D. urnak. Lugos.** Hogy az orthodoxoknak a neologokkal való kiengesztelése a legújabb miniszteri rendelet folytán megtörténik-e, azt az eddigi tapasztalatok után könnyen megítélheti. — **S. F. urnak Debreczen.** Azzal a ki a tréfát nem érti, legjobb nem tréfolni. — **M. M. urnak Pozsony.** Nála a tudást a bizalom pótolja.

HIRDETÉSEK.

PÁLYÁZAT.

A miskolczi orth. izr. anyahitközségnél, képviselő-közgyűlési határozat értelmében, a főrabbik mellett magyar **hitszónoki állomás** szervezése és ennek 1886-ik évben leendő betöltése elhatároztatván, ezen utóbbi állomás elnyerésére ezennel a pályázat nyitattik.

Pályázni szándékozó, a magyar nyelvet szóban és írásban tökéletesen bíró magyar honpolgárok, a héber irodalombani jártasságukat, a tal-mud és hit-szaktudománybani képzettségüket, hittan-nyelvi tekintélyektől — bölcsészeti és paedagogiai képzettségükre — ezen egyetemen nyert — valamint eddigi működésüket, életkorukat és családjuk tagjainak számát igazoló bizonyítványokkal felszerelt, héber és magyar nyelven fogalmazott folyamodványaikat f. évi február hó végéig az alóírt elnökséghez **bérmertve** beküldendők.

Próbaelőadásra csakis az előjáróság határozatából e végre meghívott fog bocsáttatni és csak ennek uti költség utalványoztatni.

Kelt Miskolczon az orth. izr. anyahitközség előjárósági, 1886. évi január hó 3-án tartott üléséből.

Fischmann J. jegyző.

Rott E. M. elnök.